

Meertalige IVBO-leerlingen moeten geduld hebben. Verslag van de IVBO-conferentie BV Taal.

1 januari 1997

Auteur: Elsbeth van der Laan-van Wees

Volume: 28

Nummer: 3

Pagina's: 127-133

Documenten

- [moer_jrg28_024.pdf](#)

noten en literatuurverslag t t vs bestaat sinds januari 1996 niet meer 2 cito toets 3 intaketoets trajecttoetsen i d toets van het elsbeth van der laan van wees ice en de nivo toets van het cito daarnaast bestaan er nog d e s oo uren toets en de staats meertalige ivbo leerlingen examens nt2 moeten geduld hebben goldhof a l metsu a schweizer d e cirk e l do o rbroke n utrecht idee 1992 verslag van de rvbo conferentie huizinga m a van kalsbeek kijk op de klas amsterdam vu uitgeverij 1 996 bv taal oomkes f interculturele communicatie in communicatie leer mep-pel boom 1 986 pinto d int e rc ulturele communicatie groningen bohn stafleu van loghum i990 met de groeiende kennis over de taalachter schumann j social and p sychological fa ctors stande n di e neven en onderinstromende in second lan-guage aquisition in j richards a ll o chtone leerlingen kunnen hebb e n wordt ed unders tanding second and fo reign lang uage er hard gewerkt aan methoden neder-land s learning iss u es and approach es rowly mass die rekening houden met deze en d e eentalige 1978 le erlingen zo versch enen in 1994 b v taal en weel a diffe rentiatie binn e n l eergroepen amers in s trum e ntaal b e iden voor vbo mavo zie foort sve 1994 ook moer 1994 6 op dit moment is een derde methode in on-twikkeling die zal be st a an uit een vbo mavo en een havo vwo vers i e s ch o ols lag verschijnt voorjaar 1 99 8 voor het ivo e c hter is er geen methode b eschik-baar die ook rekening houdt met me ertalige lee rlingen te rwijl in het ivs o ver-houdingsgewijs veel me e rtalige leerlingen zitten in dit schooljaar 1 996 1 997 valt twintig procent van de tv b o leerlingen in de zoge naamde cumi faciliteiten ter verge lijkin g in het vbo is dit n e gen pro ce nt van de lee rlingen in het avo 4 9 procent en ook al bestaa t binnen d e toekom s ti g e leerwegen het ivs o niet meer als schooltype de zogena am de ivso leerlingen zull en blijven be s taan dit is een van de red enen waarom docenten die met b v taal werk e n in het vso m nvo signalen geven dat z e uitzien naar e e n ivso va ri ant van d e ze methode sv taal blijkt namelijk dusdanig duidelijk g estru c tureerde lessen te hebb e n expli ciete

doelen voor de leerlingen stapsgewijze oefeningen veel differentiatiemogelijkheden dat iv o docenten er nu dikwijls voor kiezen aanpassingen te maken om de lessen to c h geschikt te maken voor hun leerlingen maar dit blijft natuurlijk lapwerk voor de auteurs van b v taal waren deze 1997 3 moer 127 signalen een reden om op 4 november 1996 analyseren en daardoor hebben ze bijvoorbeeld een conferentie te organiseren voor een aantal beeld problemen met het begrijpen van lees t vso docenten die met sv taal werken en luisterteksten ze hebben moeite met het schoolbegeleiders en de uitgever wolters aanbrenge van structuur en het uitvoeren noordhoffi om te praten over de mogelijk van meervoudige opdrachten abstractie heid om een ivso variant te ontwikkelen bij het onderscheiden van hoofd en bijzaken bv taal bijvoorbeeld en generaliseren toepassen van het geleerde is moeilijk voor ze tenslotte tussen wal en schip zijn ze snel vermoeid kunnen ze slecht anticiperen en hebben ze een slecht geheugen het was onder andere d e bedoeling van de doordat kennis ongeordend wordt opgeslagen conferentie dat de deelnemers onder voor door gebrek aan structuur en abstractiever zitterschap van ab kools directeur van het mogen al deze zaken veroorzaken een laag grafisch lyceum in utrecht ideeën zouden werkt tempo maar deze afwijkende leerge uitwisselen over inhoudelijke aspecten van schiktheid is niet het enige de zorgleerlingen een mogelijke i va ri ant van av taal hebben vaak een achterstand in kennis en docenten die met av taal werken zien vaardigheden ten opzichte van hun gemid redelijke mogelijkheden om de lessen aan delde leeftijdgenootjes door de cognitieve ivso leerlingen aan t e passen uit erva ri ng beperkingen wordt deze achterstand alleen blijkt namelijk dat de methode aansluit bij de nog maar groter deze leerlingen hebben leermoeilijkheden van ivso leerlingen de bovendien vaak sociaal emotionele proble methode is heel gestructureerd lee rt vaardig men en zijn niet zo sociaalvaardig sociale heden aan in kleine stapjes en gaat uit van situaties zijn moeilijker naarmate je ze niet voor de leerlingen duidelijke oefeningen goed kunt doorzien en niet goed kunt gene wat precies die le e rmoeilijkheden van leer realiseren lingen zijn werd duidelijk uit de presentatie bij allochtone leerlingen kunnen al deze van jacqueline de maa werkzaam bij het kenmerken bovendien nog versterkt worden pedologi sc h in s tituut te rotterdam in door een taalachterstand en of gebrek aan opdracht van de projectgroep nt2 heeft zij onderwijservaring op de scholen blijkt vaak een onderzoek uitgevoerd naar de problema dat meertalige i leerlingen de beste i leer ti ek van a nder s talige zorgleerlingen in het lingen zijn dit duidt er misschien op dat voortgezet onderwijs claes s ens de maa deze leerlingen eigenlijk geen i leerlingen 1996 met andere woorden waar hebben i zijn dat bovenstaande kenmerken eerder leerlingen behoefte aan dit met het oog op verworven dan aangeboren zijn de eventuele behoefte aan ontwikkeling van al deze kenmerken zijn negatief geformu aanvu ll ende taalmethoden leerd dat is jammer het is namelijk net zo geëigend te kijken naar wat deze leerlin uit de presentatie bleek vooral gekeken te gen wel kunnen en dat als uitgangspunt te zijn naar de beperkingen van dez e groep nemen leerlingen wat kunnen ze niet ten opzichte van de gemiddelde leerling vanuit dat desondanks zijn de genoemde leerlingken oogpunt is er een h ele was lijst van k enmerken merken mede bepalend voor het ontwikkelen op te ste ll en vso en tvso le e rlingen zorg van lesmaterialen als je

weet wat leerlingen kunnen bijvoorbeeld cognitieve niet kunnen dan kun je daar het onderwijs op beperkingen en een afwijkende leerlijn in dat kader heeft de maa in haar schiktheid hebben hieronder wordt onderzocht een aantal criteria opgesteld waar andere verstaan dat ze vaak impulsief zijn en leermiddelen voor tvso leerlingen aan zou niet strategisch handelen daarnaast zijn ze den moeten voldoen bij de criteria voor passief en kunnen ze hun aandacht slecht leermiddelen kan er een onderscheid gemaakt selectief richten ze kunnen zich bijna nooit worden in doelstellingen leerinhoud didac op een onderdeel van een taak of situatie tiek organisatie en vormgeving concentreren ook hebben ze problemen met de leerinhoud moet bijvoorbeeld bepaald 128 moer 1997 3 worden door het perspectief van de leerlingen bv t aal 1 ivbo en door hun beperkingen vergeleken met blok 1 leer 2 al lmaal t sl tm het reguliere vbo mavo zu ll en veel van deze leerlingen meer en andere oefenstof nodig hebben en een extra aanbod van oefeningen voor deelvaardigheden en het wegwerken van hiaten meestal zal het tempo lager zijn zal het accent vaak sterk moeten liggen op praktische taalvaardigheden en is er ook specifieke aandacht nodig voor tweedetaal verwerving bij de didactiek die wordt gehanteerd is het volgens de onderzoekster belangrijk om structuur aan te bieden kleine stapjes en veel herhaling daarnaast gaat het om concrete en praktische werkvormen en toepassing in verschillende situaties de leermiddelen moeten bovendien zo georganiseerd zijn dat ze geschikt zijn voor heterogene groepen en om geindividualiseerde onderwijs te realiseren de vormgeving tenslotte moet voldoen aan criteria als korte teksten eenvoudig taalgeafbeelding 1 voorbeeld werkschap bij blok 1 les gebruik een overzichtelijke lay out niet teveel 2 av taal informatie op een bladzijde en het gebruik van een grote lettertype strijdigheid de schoolse taalvaardigheid van leerlingen wordt niet zo ontwikkeld als wen de wereld in schema's selijk is de leerlingen zu ll en namelijk de schoolse taalvaardigheden steeds zelfstandiger omdat er op dit moment nog geen ivbo moe ten gaan toepassen door veel voor te methode nederlands is voor meertalige leerlijnen structuren en in schema's te zetten bereid je gen proberen school en met veel all ochtone i ze niet meer echt voor op schoolse taalvaar leering en op een andere manier te roeien met digheden je n emt ze de taken uit handen der emen die ze hebben op het penta aan de andere kant leren de leerlingen jui s t college in eindhoven wordt met av taal ook door de structuur die ze aangeboden gewerkt de mees te klassen op de school zijn krijgen ivbo klassen tijdens de conferentie liet jun otter docent nederlands en taalcoördinator ook andere scholen dan het pentacollege op het pentacollege in eindhoven zien hoe vragen de sv taal auteurs om de methode zij proberen de lessen av taal geschikt te aan te passen aan leerlingen de auteurs maken voor meertalige leerlingen hebben daarom g ekek e n naar aanpassingen sv taal heeft al een heldere structuur die volgens hen noodzakelijk zijn tijdens de daardoor is het geschikt voor ivso binnen conferentie presenteerde marianne molen het pentacollege is nog voor extra structuur dijk een van de auteurs bij wijze van gekozen er wordt gebruik gemaakt van het voorbeeld een voor cvso aangepaste schrijfles bas isboek en een werkschrift in de voorbeeld uit sv taal deel 2 den van het werkschrift die tijdens de conferentie in de betreffende schrijfles is het de bedoe

rentie getoond werden zijn de opdrachten uitling dat de leerlingen een brief gaan schrijven de les overzichtelijk in schema's gezet zodat velen nadat ze door het bekijken van een de leerlingen heel gestructureerd de oefening voorbeeldbrief hebben gelezen en er vragen kunnen maken zie afbeelding 1 2 en 3 over hebben beantwoord de doelen van de les zijn hetzelfde gebleven in de aangepaste dergelijke aanpassingen bevatten een tegen versie ten opzichte van de vbo mavo versie is 1997 3 meer 12 9 2 allemaal teksten in deze les ga je verschillende soorten teksten bekijken 0 ijk naar tekst 1 t m8op61ad 3 schrijf de titel op van elk y an de iemand deze tekst geschreven is 12 en 1 3 vijf teksten schrijf daarachter op heeft maar elke tekst heeft een 1 bekijk de teksten kort net alsof je of het een verhalende of informele schrijver er zijn journalisten een krant leest let daarbij op de tieve tekst is r auteurs van romans schrijvers titel plaatjes en de soort tekst van geschiedenisboeken van 2 kies vijf teksten uit die je e eht wilt e eiameteksten enzovoort lezen en lees die goed 1 ti eg eenschrijver schrijft een tekst als je eerttekstieest denk je er m i sschien niet zo gauw aan dat nasreddin en de maan slimm e bee r in nasreddin lo opt langs het water dierenpark in maastricht dat het prlv iivembad van de becen ggheet nasreddin gaat een touw halen droog stond om de laak aoe de hij gooit het in het water en roept ondenoeken werden dedrie beren tegen de maan pats het touw doofde op passer in aun verblgf goe d vaart ik ga je eddenl opgesloten maar er werd geen lek na sreddin 4ela aan het touw ontdekt nadat het bad tot normale me het blijft eiegens aanvastit hoogte was geveld werden de ten nasreddin trekt en trekt tot ti berenweer losgelaten terwijl twee het t ouw losschiet en hij op zijn van hen rus g verder oefende n voor hun a diploma dook de derde r ug va lt re chtstreeks naar een se iuif ineen n as eddin kijkt omhoog en ziet hoekje van het bad en hij slaagde daar de maan staan de maan er tij zonde goed inoin dte open te lacht hem vriendelijk toe nasred houd en waardoor r het water kon d in zegt tegen de m aan ha daar wegstromen in mlddel s ts er een sta je weer goed he dat ik je heb kap om de schuif gemaakt zodac de t gered dat wa s net op tijd baai er niet meer bij kan afbeelding z teksten blok i les 2 b v taal de les mee r voorgestructureerd de inhoud disc ussie van de brie f is vere envoudigd en er zijn kortere zinnen gebruikt de oefeningen zijn na de presentaties kwam er een levendige eenduidige r en gaa n uit van klein e re s tapjes dis cu s sie op gang ove r de aanpa s singen van de in de eerste opdr ac ht van de aangepa s t e les lessen e n d e effecten ervan hoeven de i leerli ngen bijvoorbeeld a ll een de te n aanzien van de didactiek was het b ri ef te leze n in d e v bo ntnvo versi e moete n belangrijks t e punt het nut van h et verder z e ook al vragen beantwoorden er i s m ee r structurer en van le ssen voor ivs o l ee rlingen visuele ondersteuning gepland zoals ee n kaa rt op grond van de genoemde l e rlingen j e van he t midd ell andse z e egebi e d bij h et merken van de i le e rlingen zul je zo gestruc voorbe eld van de vakantiebrief tot slot tureerd mogelijk aan de s l ag moeten meer mo e ten d e leerlingen een b ri ef schrijven te structuur aanbieden betekent het aanbieden be ginnen met het verza-

melen van trefwoord van kleinere stapjes maar is dit eigenlijk den in het voorbeeld van een i versie gaat wel zo wen s elijk door al di e kleine stapje s dit hee l gestru c tureerd in een sc hema zi e zou het tota aloverzicht wel een s kunnen afbeelding 4 verdwijnen anderzijds werd opgemerkt dat juist door veel herhaling in dergelijk e 130 moer 1997 3 nooit zomaar hij schrijft een tekst altijd met een bepaald doel hij wil je bijvoorbeeld kijk nog ee n s naar de vijf teks ten iets nieuws of interes- santscvectel die j e bij o pd racht 1 h eb t gelez e n len be de nk zelf bij eik van d eze tek iets leren sten het vo lgen d e vertellen hoeje iets moet doen duivelse taar t 1 waar z ou de tekst in kunnen iets verkopen 1 00 g bitt nt cbocolnde rn stukken s taan iets voor je plezier laten lezen 300 g donke im inc b astndsu ikn gezeefd 2 we lk d oel hee k de schrijv e r met het doel waarmee de schrijver een 1 zakje vanillesv ikn de te k st g ehad schrij f ook d e tekst heeft geschreven kunje 2 ittle- pelt mm n aam van d e sch rijver op als d eze vaak al een beetje herkennen als je 12s g bou bij d e te kst staat weet waar de tekst in staat bij z eieren voorbeeld in een krant tijdschrift 225 g zelfrijzend baameel gaejd roman of schoolboek 4 retkp e s melk let dus bij het lezen van een tekst chotolndnoomwl4ng goed op waar hij in staat dm dechocolade de helft van de bas erd suik vanillauikei rum rn 2 eetle- pels water in een kleine pan rn laai dit al ro e read smelten neem de pan van ha vu- ur verwarm de ove n voor op 175 c of gas ovcnstand 3 beboter 3 lage vierkante bak blikk en van 20 bij 20 c entimet e r en bestuif u met blo em roer d e boter en de rare rende bast erdsuike r tot an romige massa klop er een voor ee n de eieren door en blijf nog 5 minuten kloppen voeg al klop pend de afgekoelde chocolade toe en schep e r luchtig e n in gedeelten afwisse lend bak mei e n melk door vul de bakblik k rn gelijkmatig met het deeg en plaats u op het rooster middm in de voorverwarmd e ov ep bak de taaztenin 20 tot zs minutr n nazi eo bcvin laar u even afkocla en ivetw dp r dervormm be stt g k taardagen met d e cfi pcola d f rq o vul- fiiiig en qlaa u op ikac tieg dea derd e rzartlaag a boven o p en gamcei met dgresterende chocoladetoomvulling a fb eelding3 ve rvo lg tekste n b lo k 1 11es 2 b v taal stapj es de leers tof uiteindelijk op z n plaats mo eten de aanpassingen voor tvs o niet zoze er valt in schema s en kleiner e stapje s gezocht wor tijde ns de pr esentatie van jurr otte r kwam d e n maar in ande r e mani ere n van a anbi e de n al aan de ord e dat de le e rlingen niet echt hierbij is het niet alleen nodig t e kijken naar voorb ereid worden op schoolse taalvaar de b eperkingen van de leer- linge n maar voor digh e den door v e el voor te s truc turen en in al ook naar wa t we rkt werkt h et bijvoor sch ema s t e z etten d e l e erlingen worden b eeld om vee l versc hille nde d emonstratie teveel taken uit handen ge nomen het is nog voorbeelden t e geven gebruik dan ve el maar de vraag of leerlingen mi ss chi e n juis t d e mons tratievoorbeelde n werkt het beter ook die s choolse v a ardigheden leren door de om ni et direct abs tracte begripp e n t e noemen structuur die ze aangeboden krijge n go ed l a at de le e rlin gen dan bijvoorbe e ld eerst een voor- beeld do e t goed volgen paar keer werken met trefwoorden voordat bij het aanpa ss en van le s sen voor i leerlin je het als tr e fwoord b enoemt gen zou ook rekenin g gehouden moeten e e n and er belangrijk punt i s de leerlinge n in worden met andere manieren van lere n het de didactiek ook emotioneel te rak e n zeker ge- bruiken van schema s is een duidelijke bij i leerlingen geldt dat int ri n s ieke moti-

vatie maar mogelijk t e small e basis miss chie n hee l belangrijk is als z e het boek of de juf 1997 3 moer 131 stap 1 trefwoorden verzamelen bij deze stap ga j e trefwoord en verzamelen voor je b rief je schrijft dan woorden o p die te make n hebb en met je vakantie b ijvoo rbeeld spanje mooi weer zwemmen naar de disco d i t noem j e tre fwoorden beant woord n u de vragen in schema 4 schrijf de ant w oorden i n trefwoo rden op schema 4 vragen trefwoorde n alinea 1 1 waar ben je in de vakantie geweest 2 hoe lang ben je op vakantie geweest 3 met wie ben je op vakantie geweest 4 waar hebben jull ie gelogeed bijvoorbeeld in een huisje in een ten t of caravan bij familie of ergens anders alinea 2 1 hoe ben je er naa r toe gereisd 2 hoe l ang heb je er ongeveer over gedaan alinea 3 1 hoe ziet het land of de plaats eruit 2 hoe was het weer daar alinea 4 1 wat heb je gedaan tijdens de vakantie 2 ben je op speciale plaatsen geweest waar 3 heb je iets b ijzonders meegemaakt wat afbeelding 4 trefwoorden verzamelen sv taal vao tirnvo meto30 2547313 bo me e ster leuk vinden dan wi ll en ze het wel ivso maar dat bovendien een dergelijke variant veel meer voeten in aarde heeft dan op grond van deze argumenten ontstond al alleen een p aar aanp assingen op lesniveau snel het gevoel dat het ontwikkelen van een i wat oefeningen in kleinere stapjes en even va ri ant bij sv taal inderdaad hard nodig is tueel ve rv at in schema s er zou een nieuwe gezien het aantal mee rtalige leerlingen in het i versie moeten komen uitgaande van de 132 moer 1997 3 beperkingen en mogelijkheden van de i versla g leerlingen de auteurs zouden heel goed moeten kijken naar wat i leerlingen kunnen naar wat werkt een i variant moet geen uitgekledede versie zijn van het vao mtnvo deel mari on siemonsma wat i versies toch soms zijn maar er zou heel grondig ontwikkeld moeten worden toetsen in het ivt2 onderwijs waarbij de doelen leerlijnen en structuur van av taal goed kunnen dienen als uitgangspunt noot en literatuu r op 12 oktober 1996 organiseerde de vereni ging van leraren in levende talen een het complete conferentieverlag kunt u opvra studiedag toetsen in het nt2 onderwijs gen bij annemieke geelen en of sylvia kern doel van de dag was nt2 docenten uit zowel na het projectbureau postbus 8639 3009 het voo rtgez e t onderwijs vo als de volwasse a p rotterdam tel oio 407 15 99 neneducatie sve meer informatie te geven over de vers chill ende soo rten toetsen voor h e t berlet i e a instrumentaal lelystad stichting meten van nederlandse taalvaardigheid van ivio 1994 a ll ochtone leerli ngen claessens w j de maa tussen wal en schip de beho efte aan l eermid delen voor ande rs talig e de dag werd geopend met d e overhandiging zorgleerlinge n in het voortgezet onderwijs rot van de brochure toe tsen voor h et nt2 onder terdam pedologisch in stituut 1996 wijs de haan 1996 aan wim coumou kemna s e a av taal methode nede rlands voorzitter van de projectgroep nt2 in deze voor het vao nrvno groningen wolters brochure wordt een beschrijving gegeven van no ordhoff 1 994 verschenen en binnenko rt te verschijnen toet sen tvt2 bestemd voor het voortgezet onder wijs en volwasseneneducatie systematisch informatie verza mele n annemieke janssen van dieten werkzaam bij de katholieke universiteit nijmegen verzorgde de plenaire inleiding zij stelde dat toetsen het systematisch verzamelen van in formatie is voordat een toets wordt afgeno men is het belangrijk een doel te stellen voor het toetsen het toetsdoel moet daarbij niet verward worden met onderwijsdoelen de toetsdoelen hangen samen met het moment waarop

getoetst wordt i om een groep te kunnen samenstellen wordt aan het begin van een leerproces een toets afgenomen intake een intake zorgt voor een grove indeling voor een precieze indeling kan een verlengde intake worden gehouden 2 tijdens het leerproces kunnen toetsen worden afgenomen met als doel het onderwijs af te stemmen op de specifieke problemen van leerlingen met diagnostische toetsen wordt niet alleen het probleem herkend maar wordt 1997 3 moer 133